

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **106078** (13) **U**
(51) МПК (2016.01)
A61B 5/00
G09B 23/28 (2006.01)
A63H 3/00

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2015 11284	(72) Винахідник(и): Похілько Діана Сергіївна (UA)
(22) Дата подання заявки: 16.11.2015	(73) Власник(и): НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ, вул. Чернишевського, 94, м. Харків, 61023 (UA)
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 11.04.2016	
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 11.04.2016, Бюл.№ 7	

(54) СПОСІБ ДІАГНОСТИКИ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДИТИНИ

(57) Реферат:

Спосіб діагностики психоемоційного стану дитини включає використання проективної експрес-техніки. Застосовують фізичну модель тіла дитини з окремими деталями для створення довільного виразу обличчя, що відповідає психоемоційному стану дитини, з інтерпретацією результатів психодіагностики за допомогою спеціальної таблиці.

UA 106078 U

Корисна модель, що заявляється, належить до психології, а саме до екстремальної та вікової психології, зокрема до проєктивної експрес-техніки, що характеризуються мінімальним ризиком негативного ефекту психологічного втручання, і може бути використана для діагностики актуального психоемоційного стану дитини або психоемоційного ставлення до певної життєвої ситуації, визначити ставлення дитини до якогось конкретного об'єкту (людини) з її оточення.

Важливо своєчасно та в комплексі надати психологічну допомогу дітям з емоційними порушеннями та дітям, які опинилися у складних життєвих умовах. При цьому діагностичні процедури ускладнюються необхідністю налагодити контакт з дітьми, які за віком не мають змоги вербалізувати свої почуття. У цьому випадку використовується комплекс невербальних (ігрових та кольорових) способів діагностики [1-3].

Відома методика "Потяг" [1] розроблена на основі кольорового тесту Люшера, яка дозволяє визначити ступінь позитивного або негативного психічного стану. Як стимульний матеріал виступає білий потяг з 8-ма вагонами: червоний, жовтий, зелений, синій, фіолетовий, сірий, коричневий, чорний. Досліджуваному пропонують розмістити кольорові вагони. В залежності від місця вагона в складі потяга йому надається певна кількість балів. Сума балів визначає знак і ступінь вираженості психоемоційного стану досліджуваного. Методика призначена для діагностики психоемоційного стану дитини від 2,5 років.

Але процедура проведення діагностики психоемоційного стану дитини за допомогою кольорових методів займає більше 15 хвилин та вимагає від фахівця додаткових знань тесту Люшера, на якому заснована дана методика.

Також відома графічна методика "Кактус" [2], яка дозволяє визначити психоемоційний стан дитини, наявність агресії, її спрямованість та інтенсивність. На стандартному аркуші А4 простим олівцем дитині пропонують намалювати кактус. В ході малювання питання та додаткові пояснення заборонені. Обробка результатів проходить відповідно до стандартних показників графічних тестів: розташування на аркуші, сила натиску на олівець, розмір малюнка тощо. Також враховуються специфічні показники: характеристика "образу кактуса", характеристика манери малювання, характеристика голок. Призначена для діагностики дитини старше 3 років.

Проте для проведення психодіагностики необхідні спеціальні умови, які важко створити в зоні надзвичайної ситуації, так як стимульний матеріал (паперові аркуші, олівці тощо) можуть пошкодитися чи забруднитися в процесі роботи, що в свою чергу може спричинити додаткові негативні переживання у дитини. Процедура діагностики психоемоційного стану дитини за допомогою малюнкових методик займає від 20 хвилин. Даний показник часу є значним для проведення діагностики з дітьми, постраждалими внаслідок надзвичайної ситуації, через високу кількість дітей, які потребують психологічної діагностики та допомоги.

Найбільш близьким до запропонованого способу діагностики психоемоційного стану дитини та вибраний нами за прототип є спосіб діагностики за допомогою фізичних моделей людей у межах лялькотерапії [3]. Недоліком цього способу є використання персоналізованих фізичних моделей людей, які мають наперед задані риси обличчя, що не дає можливості для диференційованої діагностики психоемоційного стану дитини. Іншим недоліком є вищі показники затрат часу (від 30 хв.) для процедури діагностики, через необхідність встановлення діалогу для пояснення емоцій фізичної моделі та її дій, які уявляє дитина. А також низька інформативність дослідження, високий рівень суб'єктивності та за рахунок відсутності уніфікованих зразків (еталонів) для подальшої інтерпретації.

Задача корисної моделі, що з'являється, полягає у використанні експрес-техніки діагностики психоемоційного стану дитини з використанням фізичної моделі тіла дитини з деталями для створення виразу обличчя. Даний спосіб надає можливість широко диференційованої діагностики психоемоційного стану дитини та зниження рівня суб'єктивності під час інтерпретації результату за рахунок наявності розробленої таблиці емоцій з різноманітними комбінаціями рис обличчя фізичної моделі тіла дитини. Легкість та простота процесу діагностики запропонованого способу дає можливість використовувати його з дитиною віком від 2,5 років. Також, м'який та приємний на дотик матеріал фізичної моделі дозволяє дитині відчувати приємні тактильні відчуття та активно взаємодіяти з нею, що в свою чергу надає їй певний терапевтичний ефект, знижує відчуття тривоги й страху, дозволяє скоротити час діагностики до 5 хвилин (включно з усіма додатковими запитаннями та уточненнями). В свою чергу, це полегшує процедуру психодіагностики та скорочує час підготовчого періоду у роботі психологів підрозділів Служби порятунку, й надає можливість швидше розпочати надання екстреної психологічної допомоги постраждалому.

Технічний результат від застосування корисної моделі полягає в можливості диференційованої оцінки психоемоційного стану дитини; інформативності досліджень за рахунок наявності таблиці інтерпретації; скороченні часу діагностики; зниженні працевтрат на

процес підготовки та проведення психодіагностики; можливості здійснення діагностики в умовах надзвичайної ситуації.

Спосіб побудовано на основі функціонування механізмів психологічного захисту особистості. Безпосередньо за допомогою проєкції дитина відтворює свої емоційні переживання у фізичній моделі. Вона передає фізичній моделі тіла дитини свої переживання в образі певної мімічної маски, за допомогою розроблених шаблонів. Це пов'язано з тим, що з перших років життя дитина в більшій мірі реагує на міміку та інтонацію ніж на конкретний зміст вербальної інформації, яку їй доносять. Отже, й володіє вона невербальними навичками значно краще, ніж вербальними.

Спосіб діагностики здійснюється наступним чином: дитині надається фізична модель тіла дитини розміром 27 сантиметрів. В роботі використовується окремо фізична модель хлопчик або фізична модель дівчинка, відповідно до статі дитини, яка діагностується, та конкретної задачі діагностики. Фізична модель тіла дитини не має обличчя, всі необхідні деталі (очі, брови, губи) додаються окремо. Дитині необхідно самостійно створити обличчя фізичної моделі, вибравши найбільш відповідний на її думку вираз обличчя.

Після створення дитиною обличчя психолог порівнює його з шаблоном в спеціальній таблиці інтерпретацій, й визначає емоційний стан дитини.

Відмінними особливостями способу, що заявляється, є скорочення часу та зниження працевтрат на процес підготовки та проведення психодіагностики психоемоційного стану дитини. Спосіб можна використовувати з дитиною, яка ще в повному обсязі не оволоділа вербальними навичками (від 2,5 років). Також, своєю ненав'язливою формою діагностики спосіб дозволяє, не завдаючи повторної психічної травми, шляхом нагадування картини негативних подій, що відбулися з дитиною, отримати необхідні дані. А в подальшому, - провести необхідний комплекс психологічної допомоги, у тому числі й екстреної психологічної допомоги в умовах надзвичайної ситуації.

Даний спосіб діагностики психоемоційного стану дитини було впроваджено в практичну діяльність та показав свою ефективність у роботі психологів науково-дослідної лабораторії екстремальної та кризової психології Національного університету цивільного захисту України під час виконання завдання з організації та надання екстреної психологічної допомоги мешканцям звільненого від терористів Слов'янська у 2014 році.

Спосіб, що заявляється, рекомендується для використання психологам дитячих навчальних закладів та підрозділів Служб порятунку, які надають екстрену психологічну допомогу дітям віком від 2,5 років, постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціального або воєнного походження та діють в складних польових умовах.

Запропонований спосіб діагностики психоемоційного стану дитини за допомогою фізичної моделі тіла дитини з динамічними рисами обличчя дозволяє скоротити час діагностики (до 5 хв.); надає можливість диференційованої оцінки психоемоційного стану дитини; підвищує інформативність досліджень за рахунок наявності таблиці інтерпретації; дозволяє знизити працевтрати на процес підготовки та проведення психодіагностики; знайомість та фізична характеристика стимульного матеріалу дозволяє не лише провести діагностику, а й знизити у дитини нервову напругу й відчуття тривоги та страху.

Джерела інформації:

1. Елисеєв О.П. Практикум по психологии личности / О.П. Елисеєв. [и др.] - СПб.: Питер, 2003. - С. 226-227. - (Серия "Практикум по психологии")
2. Панфилова М.А. Графическая методика "Кактус" Текст. / М.А. Памфилова // Обруч. - 2000. - № 5. - С. 12-13.
3. Татаринцева А.Ю. Куклотерапия в работе психолога, педагога и логопеда / А.Ю. Татаринцева - СПб.: Речь, 2006. - 102 с.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Спосіб діагностики психоемоційного стану дитини, що включає використання проєктивної експрес-техніки, який **відрізняється** тим, що застосовують фізичну модель тіла дитини з окремими деталями для створення довільного виразу обличчя, що відповідає психоемоційному стану дитини, з інтерпретацією результатів психодіагностики за допомогою спеціальної таблиці.

Комп'ютерна верстка І. Скворцова

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Василя Липківського, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601